

HELA VÄRLDEN BRINNEN!

En utställning om mod och rädsla med
avstamp i Astrid Lindgrens krigsdagböcker.

ASTRID LINDGREN S NÄS

STUDIEMATERIAL FÖR HÖGSTADIET OCH GYMNASIET

Skapat av Åsa Loven, BARNinitiativet

En utställning om mod och rädsla med avstamp i Astrid Lindgrens krigsdagböcker.

Lektionsprogram Märk världen, högstadiet och gymnasiet

Astrid Lindgrens krigsdagböcker är en personlig skildring av hur dramatiska världshändelser påverkar oss alla. Hennes anteckningar berättar om vardagen i Stockholm, om det som händer i världen och om Sveriges agerande under kriget. Hela världen brinner! är namnet på ett interaktivt utställningsprojekt som producerats av Stiftelsen för bevarandet av Astrid Lindgrens gärning. Syftet med projektet är att belysa, diskutera och påverka viktiga och brännande aktuella samhällsfrågor i vår tid, genom att spegla dem mot den välkända författaren och hennes krigsdagböcker.

Eleverna bjuds här in till ett medskapande i detta projekt. Genom lektionsprogrammet ”Märk världen” får eleverna reflektera kring frågor som rasism, främlingsfientlighet och konflikter. Eleverna kommer att få reflektera kring världen i dag. Kan det bli krig igen? Genom att skriva en framtidsdagbok vävs nutid samman med dåtid med utgång från Astrid Lindgrens krigsdagböcker.

Programmet är utformat för att genomföras vid ett lektionstillfälle men självklart kan du lägga upp det på annat sätt och genomföra det vid flera tillfällen. Allt material för att genomföra programmet följer med här. För klasser som önskar finns även en extraövning att tillgå. Vår förhoppning är att detta material ska vara ett stöd i undervisningen och ge eleverna nya tankar kring dessa frågor som är så aktuella i dag.

Lycka till!

En utställning om mod och rädsla med avstamp i Astrid Lindgrens krigsdagböcker.

Innehåll

I ”Märk världen” gör eleverna en diskussionsövning efter att ha hört en uppläsning ur Astrid Lindgrens krigsdagböcker. De skapar därefter sin egen framtidsdagbok där de reflekterar kring frågan om det kan bli krig igen.

Koppling till läroplanen

”Märk världen” har en koppling till flera ämnen. Metoden är ämnesövergripande och utformad utifrån läroplanens centrala innehåll för högstadiet och gymnasiet med ämneskoppling till historia och svenska. Nedan beskrivs det centrala innehållet inom respektive ämne.

Historia

- Nationalism och olika former av demokrati och diktatur i Europa och i andra delar av världen.
- De båda världskrigen, deras orsaker och följder. Förtryck, folkfördrivningar och folkmord.

Svenska

- Att leda ett samtal, formulera och bemöta argument samt sammanfatta huvuddragen i vad som sagts.
- Kombinationer av olika texttyper till nya texter, till exempel informerande texter med inslag av argumentation.
- Några skönlitterärt betydelsefulla ungdoms- och vuxenboksförfattare från Sverige, Norden och övriga världen och deras verk, samt de historiska och kulturella sammanhang som verken har tillkommit i.

En utställning om mod och rädsla med avstamp i Astrid Lindgrens krigsdagböcker.

Pedagoghandledning och lektionsupplägg

Tidsåtgång: 1 lektion

Introduktion

Inled med att berätta om Astrid Lindgrens krigsdagböcker och att de skrevs under andra världskriget. Beskriv hur hon, som tidig anti-nazist, med stor sorg beskrev läget i världen med oro och förfäran. I dagboken uttrycker hon tankar, åsikter och beskriver händelserna i världen. Läs upp Lindgrens dagboksanteckningar från dagen då kriget bröt ut.

1 september 1939

O! Idag började kriget. Ingen ville tro det. Igår eftermiddag satt Elsa Gullander och jag i Vasaparken och barnen sprang och lekte runt omkring oss och vi skällde i all gemytlighet på Hitler och kom överens om att det nog inte skulle bli krig – och idag! Tyskarna har bombarderat flera polska städer tidigt i morse och tränger in i Polen på alla håll. Jag har i det längsta undvikit all hamstring men idag har jag köpt lite cacao, lite té, lite såpa och en del annat.

En beklämning som är fruktansvärd ligger över allt och alla. Radion meddelar nyheter med jämna mellanrum hela dan. Många värnpliktiga inkallas. Förbud mot privat bilkörning har utfärdats. Gud hjälpe vår arma av vanvett slagna planet!

Förslag på diskussionsfrågor att ställa efter uppläsning till texten:

- Hur uppfattade Astrid Lindgren krigsutbrottet?
- Hur beskriver hon stämningen i Sverige?
- Hur tror du man reagerar vid en sådan här händelse?
- Skulle det kunna bli krig i dag? Varför/varför inte?
- Vilka faktorer kan utlösa krig?

En utställning om mod och rädsla med avstamp i Astrid Lindgrens krigsdagböcker.

Fortsätt med att högt läsa Astrid Lindgrens dagboksanteckningar från 9 februari 1940, alltså fyra månader efter den första anteckningen.

9 februari 1940

En sån värld, en sån tillvaro! Att läsa tidningarna är en hopplös sysselsättning. Klappjakt med bomber och kulsprutor på kvinnor och barn i Finland, haven fulla av minor och ubåtar, neutrala sjömän, som omkommer eller i bästa fall räddas i sista stund på någon eländig flotte efter dygn av umbäranden, den polska befolkningens tragedi bakom stängda kulisser (ingen får veta, vad som händer, men en del står trots allt i tidningarna), särskilda avdelningar i spårvagnarna för "det tyska herrefolket", polackerna får inte visa sig ute efter klockan 8 på kvällen m.m. i samma stil. Tyskarna talar om sin "hårda men rättvisa behandling" av polackerna – och då kan man förstå. Ett sånt hat, det skall bli! Världen måste till sist bli så full av hat, att vi allihop storknar av det.

Jag tror, att Guds straffdom är över världen. Till på köpet har vi en vargavinter, som ingen sett maken till. Kommunikationerna till sjöss är ytterligt försvårade på grund av ishinder, och kolbristen är kännbar. Vi har himla kallt hemma i vår lägenhet, men vi börjar vänja oss. Det där med vädring och frisk luft har vi i alla fall nästan avskaffat, vi som alltid legat med öppet fönster året om. I Danmark är bränslesituationen ännu värre än hos oss och där är väl också husen sämre byggda. Emellertid har jag köpt mig en päls – trots att Ragnarök väl kommer, innan jag hinner slita ut den.

Efter uppläsningen, be eleverna att tänka sig framåt i tiden till år 2025 och ett scenario där kriget precis har brutit ut. Be dem tänka sig in i en karaktär, dem själva, eller en påhittad person.

En utställning om mod och rädsla med avstamp i Astrid Lindgrens krigsdagböcker.

Året är 2025.

Nyheten om att kriget brutit ut når dig sent på eftermiddagen. Du försöker i panik kontakta din familj men det är omöjligt att nå fram. Utanför ditt hus har militären börjat att patrullera och sätta upp väggspärrar. När du försöker att lämna ditt hem stoppas du av en polis. Du förstår inte vad som händer. På håll hör du ljudet av kraftiga smällar och explosioner och sirenerna tjuter. Allt du vill är att komma till din familj. Var är de någonstans? Är de okej? Allt är kaos. Du försöker ringa igen men får inget svar. Vad ska du ta dig till? Senare på kvällen beordras alla människor i staden att hålla sig inomhus. Igen får gå ut men dina grannar verkar redan ha försvunnit. Genom ytterdörren som står på glänt till deras lägenhet ser du en röra av kläder, väskor och leksaker. De verkar ha lämnat allt och snabbt försvunnit härifrån. På kvällen försöker du skriva ned allt du upplevt under dagen i din dagbok.

Dela ut dagboksarken (bilaga 1) och låt eleverna skriva fortsättningen.

Förslag på diskussionsfrågor att ställa inför skrivandet:

- Hur reagerade du när du fick höra att kriget brutit ut? Beskriv dina tankar och känslor.
- Vad gjorde du efter att du fått veta att kriget brutit ut?
- Vad oroar du dig mest för?
- Varför tror du att kriget bröt ut?

Låt de elever som vill läsa upp sina dagböcker.

Extra övning - Eleverna skapar ett kartmärke

Det finns möjlighet att arbeta vidare med ”Märk Världen” genom den här bonusövningen. Här reflekterar eleverna vidare kring olika platser i världen där det har varit/är krig. Det finns faktorer som kan påverka övningen. Traumatiska upplevelser av krig hos elever i klassen kan till exempel utesluta bonusövningen som pedagogisk metod.

En utställning om mod och rädsla med avstamp i Astrid Lindgrens krigsdagböcker.

Instruktioner

Dela ut kartmärket och låt eleverna reflektera och skriva ned sina svar med hjälp av stödfrågorna. Förslag på diskussionsfrågor som kan ställas innan de påbörjar skrivövningen:

- Känner du någon som har levt i ett land där det varit krig?
- Hur påverkade kriget personen? Vad hände?

Låt varje elev fästa sitt kartmärke på tavlan eller på världskartan på den aktuella platsen som de har skrivit om. Förslag på diskussionsfrågor som kan ställas när alla kartmärken är uppsatta:

- I vilka delar av världen pågår krig?
- Finns det fler kartmärken i en viss del av världen?

Bilagor

Bilaga 1 – Dagbok 2025

Bilaga 3 – Kartmärke

För mer information om projektet *Hela världen brinner*, kontakta anneli.karlsson@vimmerby.se

HELA VÄRLDEN BRINNF!

*H3 mätte hester i jockheis
och så skickade postkassen
för att... Kille i bussen
vår förmiddagen och jag
mattor på ett sätt som
eftersom han inte talar
en yttre*

BERLIN, söndag.
17. 18. 1918. Eftermiddagen är ganska kall och regnig. Jag har varit på promenad i Tiergarten och har sett många vackra hus. Det är mycket vackert här. Jag har varit på promenad i Tiergarten och har sett många vackra hus. Det är mycket vackert här.

*Vad är det här för
en kille?*

PROLETARIAT

17. 18. 1918. Eftermiddagen är ganska kall och regnig. Jag har varit på promenad i Tiergarten och har sett många vackra hus. Det är mycket vackert här.

*Kille i bussen
nr. 1 -
Vinter
Björnsköld*

Två krigsår.

17. 18. 1918. Eftermiddagen är ganska kall och regnig. Jag har varit på promenad i Tiergarten och har sett många vackra hus. Det är mycket vackert här.

WILNA

17. 18. 1918. Eftermiddagen är ganska kall och regnig. Jag har varit på promenad i Tiergarten och har sett många vackra hus. Det är mycket vackert här.

WILNA

17. 18. 1918. Eftermiddagen är ganska kall och regnig. Jag har varit på promenad i Tiergarten och har sett många vackra hus. Det är mycket vackert här.

WILNA

17. 18. 1918. Eftermiddagen är ganska kall och regnig. Jag har varit på promenad i Tiergarten och har sett många vackra hus. Det är mycket vackert här.

4.18
Krigsloggbok 4, 1918.

4.28
Krigsloggbok 4, 1918.